

STUDIUM WOJSKOWE

W 1950 R. POWSTAŁY NA WYŻSZYCH UCZELNIACH STUDIA wojskowe z zadaniem szkolenia oficerów rezerwy spośród akademickiej młodzieży męskiej. W Akademiach Medycznych szkoleniem wojskowym objęto również kobiety. Natomiast w Uczelniach kształcących nauczycieli mogły one ochotniczo uczęszczać na zajęcia w Studium Wojskowym. I takie wypadki zdarzały się, również studentki w ramach tych zajęć zdobywały kwalifikacje, umożliwiające im nauczanie przysposobienia wojskowego w szkole średniej. Przykładem może tu być, między innymi, Sabina Barszcz z sekcji filologii polskiej, która ukończyła w 1958 r. Studium Wojskowe z wynikiem bardzo dobrym.

Do 1956 r. szkolenie odbywało się raz w tygodniu w wymiarze 4 godzin przez okres 3 lat studiów. Kończyło się egzaminem państwowym dla mężczyzn, po miesięcznym przeszkoleniu w jednostce wojskowej. Absolwenci studium otrzymywali na uroczystej promocji stopień oficera rezerwy — chorążego, a najzdolniejsi podporucznika. Szkolenie prowadzili oficerowie rezerwy, instruktorzy, często niedawni frontowcy. Rozwój techniki i rosnące wyposażenie armii pod względem technicznym spowodowały konieczność podniesienia szkolenia rezerw na wyższy poziom. W tym celu w 1957 r. oddelegowano z wojska do pracy w Studium Wojskowym niezbędną ilość oficerów zawodowych przygotowanych odpowiednio do wykonania tego zadania. Kadra ta zastąpiła dotychczasowych instruktorów cywilnych. Jednocześnie wprowadzono zgodnie z wymogami czasu nowe programy szkolenia wojskowego studentów.

Ustawa o powszechnym obowiązku wojskowym z 30 I 1959 r. oraz ustawa z 13 XII 1957 r. o służbie wojskowej oficerów Sił Zbrojnych uregulowała w sensie prawnym szkolenie kadry rezerwy w Studiach Wojskowych, a jednocześnie cały zespół różnych zarządzeń i dekretoów Rządu i Ministerstwa Oświaty oraz Ministerstwa Obrony Narodowej określał organizację studiów, tok szkolenia, sposób prowadzenia egzaminów i ćwiczeń w jednostkach wojskowych.

Zgodnie z nowymi ustaleniami ilość godzin szkolenia wojskowego zwiększono tygodniowo do 6, nie licząc treningów i konsultacji, a czas szkolenia wojskowego przedłużono na cały okres studiów. Przeszkolenie w jednostkach przedłużono z 4 do 6 i 8 tygodni, a po jego zakończeniu wprowadzono państwowy egzamin przed komisją Ministra Obrony Narodowej. W zależności od uzyskanych wyników szkolenia i egzaminu studenci otrzymywali stopnie kaprala lub plutonowego rezerwy z jednoczesnym uzyskaniem tytułu podchorążego.

Należy podkreślić, że wprowadzony do programu i realizowany przedmiot szkolenia politycznego rozwija u młodzieży akademickiej ideę służby socjalistycznej, wychowuje ją na najlepszych tradycjach narodowych, uświadamia nierozzerwalny związek patriotyzmu i internacjonalizmu. Kształtuje także uczuciowe zaangażowanie, przedstawia istotę socjalistycznych przemian społecznych, ich sens i znaczenie dla losów jednostek, a więc wyjaśnia polityczne i moralne racje socjalistycznego rozwoju naszego kraju. Całokształt tej pracy wychowawczej został wysoko oceniony na konferencji poświęconej roli wychowawczej studiów wojskowych.

Rektorzy wyższych uczelni zgodnie podkreślali duże zdyscyplinowanie studentów szkolonych wojskowo, ich lepszy stosunek do nauki, obowiązków i większe zaangażowanie w pracy społecznej niż studentów, którzy szkoleniu temu nie podlegają.

HISTORIA STUDIUM WOJSKOWEGO W WSP

Studium Wojskowe WSP w Krakowie zostało utworzone w roku akademickim 1951/52. Przewidziano w nim stanowisko kierownika, które mógł objąć tylko oficer zawodowy, etaty wykładowców instruktorów — oficerów. Oprócz tego utworzono stanowiska administracyjne, kierownika kancelarii i laboranta, na których zatrudniono oficerów i podoficerów rezerwy. Oficerowie—wykładowcy pełnili też funkcje dowódców kompanii.

W 1957 r. Studium Wojskowe przyjęło zadania szkolenia wojskowego studentów I Studium Nauczycielskiego i wtedy Kuratorium Okręgu Krakowskiego przydzieliło dodatkowo jeden etat nauczyciela przysposobienia wojskowego, a na stanowiska wykładowców zostali powołani oficerowie zawodowi. Zintensyfikowało to proces szkolenia, podniosło jego poziom, zwłaszcza gdy w celu usprawnienia procesu kierowania wprowadzono etat zastępcy kierownika studium.

W 1959 r. Studium Wojskowe WSP przejęło obowiązek szkolenia studentów II Studium Nauczycielskiego, a w 1961 r. również Studium Nauczycielskiego w Krzeszowicach. W związku z tym powiększono liczbę pracowników.

Zmiany te usprawniły pracę Studium, podniosły poziom zajęć, a w za-

kresie stosowanych metod i form, ujednoliciły je z metodami szkolenia stosowanymi w wojskach operacyjnych, oczywiście w zakresie rozwiązywania zadań szkoleniowych. Stan posiadania Studium Wojskowego w dziedzinie bazy szkoleniowej aż do 1969 r. przedstawiał się jednak bardzo skromnie. Studium dysponowało dwiema salami wykładowymi oraz czterema niewielkimi pomieszczeniami. Ta ilość pomieszczeń pozwalała wprawdzie na realizację zadań szkoleniowych przy niewielkich stanach liczebnych, niemniej jednak przekreślała możliwość wyposażenia tych sal we wszystkie elementy odzwierciedlające proces dydaktyki, szczególnie w zakresie szkolenia teoretycznego. Wyposażenie w sprzęt wojskowy było niedostateczne, gdyż brak pomieszczeń do przechowywania i konserwowania tego sprzętu uniemożliwiał jego zgromadzenie w potrzebnej ilości i efektywne wykorzystanie w procesie szkolenia.

Pod względem zaopatrzenia w broń i sprzęt wojskowy Studium nasze było przydzielone do jednostki wojskowej, stacjonującej w Krakowie, a po rozwiązaniu tej jednostki w 1957 roku przeszło na zaopatrzenie do Komendy Garnizonu, gdzie pozostaje do tej pory. Ten wojskowy oddział gospodarczy zapewnia studiom wojskowym kilku krakowskich uczelni wyższych korzystanie z broni i amunicji oraz podstawowego sprzętu, potrzebne zwłaszcza do realizacji programu ze szkolenia ogniowego. W sprzęt bardziej skomplikowany, taki jak тренаżery elektronowe, aparatura łączności i przyrządy dozymetryczne, Studium zaopatruje się w różnych jednostkach wojskowych przez Sztab Warszawskiego Okręgu Wojskowego. Warto też zaznaczyć, że od szeregu lat Komenda Garnizonu dostarcza Studiom Wojskowym, pozostającym na jej zaopatrzeniu, również środków transportowych, służących do przewozu studentów w rejonu ćwiczeń. Ostatnio Studium nasze oprócz samochodów otrzymywanych z Komendy Garnizonu posiada do swojej wyłącznej dyspozycji samochody typu: Star 66 i Gaz-69, które zostały zakupione przez Władze Uczelni. Dzięki takiemu rozwiązaniu problemu środków transportu nasi studenci wojskowo szkoleni nie mają nawet okazji zakosztować uciążliwych marszów, ale też nie tracą cennego czasu na przemarsze. Czas ten może być i jest wykorzystywany w całości na efektywne szkolenie.

Również w zakresie umundurowania studentów szkolonych wojskowo zaszły ogromne zmiany na lepsze. Początkowo byli ubierani każdego dnia, w którym odbywało się szkolenie wojskowe, w kombinezony, surażerki drelichowe i pasy parciane. Dopiero w 1958 r. Uczelnia nasza mogła zakupić pełny asortyment typowego żołnierskiego umundurowania, obowiązującego wówczas w wojsku polskim. Każdy student po zarejestrowaniu się w Studium Wojskowym otrzymał więc z uwzględnieniem odpowiednich rozmiarów, pełny komplet umundurowania, które był obowiązany oddać po całkowitym zakończeniu szkolenia wojskowego.

Władze Uczelni w pełni doceniały rangę szkolenia wojskowego, jak również skomplikowaną sytuację Studium, jeśli chodzi o realizację zadań, do których zostało ono powołane, a więc do przygotowania dla potrzeb obronności odpowiednio wyszkolonych oficerów rezerwy. Podstawowa trudność wynikająca z tego zadania polegała na tym, że w stosunkowo niedługim cyklu szkoleniowym, łącząc szkolenie wojskowe z kierunkiem zasadniczej „cywilnej” specjalności szkolonego studenta, trzeba było dać mu solidny zasób wiedzy teoretycznej i praktycznej, a także wykształcić nawyki dowodzenia i organizowania szkolenia wojskowego, a na wypadek wojny również umiejętność organizowania walki. Zdobytych tą drogą umiejętności wojskowych absolwent WSP nie mógł rozwijać i doskonalić po ukończeniu Uczelni, a udział jego w ćwiczeniach wojskowych, na które mógł być powołany z rezerwy, był z racji pełnienia przez niego funkcji społecznej nauczyciela bardzo ograniczony. A zatem suma wiedzy wojskowej, którą musi zdobyć szkolony wojskowo student realizowana była drogą łączenia elementów teorii i praktyki w procesie nauczania, co pozwalało uzyskać efekty względnie trwałego przyswojenia sobie w ten sposób nabytych umiejętności.

Z biegiem lat zadania Studium Wojskowego oraz liczby studentów szkolonych wojskowo i w zakresie powszechnej samoobrony ciągle wzrastały. Większe też stawały się wymagania w całości kształcenia procesu dydaktyczno-wychowawczego. Wraz z tym warunki lokalowe Uczelni, a tym samym i Studium Wojskowego stawały się coraz bardziej trudne. W roku 1965 więc, na wniosek Władz Uczelni, kompetentne resorty postanowiły zorganizować w I Studium Nauczycielskim w Krakowie oddzielną Sekcję Wojskową, która przejęła od Studium Wojskowego WSP szkolenie studentów i studentek trzech studiów nauczycielskich. Dzięki takiej decyzji Ministerstwa Oświaty i Ministerstwa Obrony Narodowej w murach zwłaszcza Studium Wojskowego znacznie się rozluźniło. Nastąpiło jednak pogorszenie sytuacji kadrowej, bowiem do zorganizowania wyżej wspomnianej Sekcji i prowadzenia szkolenia został oddelegowany mjr Z. Ogonowski i W. Kasprzyk. W późniejszym trochę terminie do pracy w Sekcji Wojskowej został również wyznaczony pplk W. Turkawski. W związku z powyższym w Studium Wojskowym nastąpiły poważne zmiany kadrowe. Na stanowisko kierownika Studium awansował wówczas z-ca kierownika Studium Wojskowego Uniwersytetu Jagiellońskiego plk W. Mikołajewski, a na wakujące etaty wykładowców przybyli mjr J. Hajny ze Studium Wojskowego Akademii Medycznej i kpt. J. Kosmaty ze Studium Wojskowego UJ. Prawie w tym samym czasie nastąpiła zmiana na stanowisku zastępcy kierownika Studium, bowiem pplk. H. Szarejko odszedł do Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego na stanowisko inspektora do spraw przysposobienia obronnego, a na jego miejsce został przeniesiony z Oficerskiej Szkoły Wojsk Samochodowych pplk J. Migdał. W roku 1968 nastąpiła również kolejna zmiana na stanowisku kierownika

Studium. Pułkownik W. Mikołajewski odszedł z powrotem do Studium Wojskowego Uniwersytetu Jagiellońskiego, a wakujące stanowisko zajął płk W. Rosiek, który został przeniesiony z wojsk operacyjnych do pracy w Studium. Bogate doświadczenie i niespożyta energia nowego kierownika Studium (*Władysława III* — jak to żartobliwie niektórzy oficerowie nazywają) będzie odgrywać doniosłą rolę w kolejnych latach istnienia omawianej instytucji wojskowej, funkcjonującej w organizmie Uczelni.

Dalszy znaczny wzrost liczebny kadry oficerskiej naszego Studium nastąpił w latach 1969—1970 w związku ze zmianami ogólnymi w procesie szkolenia wojsk, w tym także studentów. Zaszły również poważne zmiany organizacyjne w systemie kształcenia kadr nauczycielskich, w wyniku których zostały rozwiązane krakowskie Studia Nauczycielskie, a ich zadania przejęła właśnie Wyższa Szkoła Pedagogiczna i jej Studium Wojskowe.

Zostało ono zobowiązane do realizacji szkolenia wszystkich studentów i studentek w trzech różnych zakresach:

1. szkolenia ogólnowojskowego,
2. kształcenia nauczycieli przysposobienia obronnego,
3. szkolenia w zakresie Powszechnej Samoobrony.

W celu wykonania powyższych zadań, na wniosek kierownika Studium i władz Uczelni Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego skierowało dodatkowo do pracy w naszym Studium szereg wartościowych oficerów. W ramach podjętych decyzji kadrowych w 1969 roku zostali przeniesieni z Sekcji Wojskowej I Studium Nauczycielskiego: ppłk W. Kasprzyk, kpt. J. Zych i kpt. E. Czech, ze Studium Wojskowego Wyższej Szkoły Rolniczej mjr mgr inż. I. Malinowski i ze Studium Wojskowego Akademii Górniczo-Hutniczej mjr E. Szymanek, a rok później także ppłk mgr inż. K. Trofimiuk. Również w roku następnym zostali przeniesieni ze Studium Wojskowego UJ (w wyniku zamiany z ppłk S. Lelkiem) ppłk J. Magrel i ppłk mgr B. Pędzik, który jest oficerem politycznym. Ze Studium Wojskowego Politechniki Krakowskiej przeszedł na „swoje stare śmiecie“ ppłk mgr Z. Ogonowski, któremu na wniosek władz Uczelni powierzono obowiązki zastępcy kierownika Studium Wojskowego d.s. kształcenia nauczycieli przysposobienia obronnego. Przydział tak licznej grupy oficerów o różnych specjalnościach wojskowych miał niewątpliwie zasadniczy wpływ na usprawnienie procesu dydaktyczno-wychowawczego. Można było rozwinąć specjalizację przedmiotową poprzez zorganizowanie odpowiednich grup wykładowców w celu zabezpieczenia powyższych kierunków szkolenia. Utworzono wtedy:

— grupę przedmiotową szkolenia ogólnowojskowego, w skład której weszli: ppłk J. Magrel jako kierownik grupy, mjr M. Żabicki, mjr mgr inż. I. Malinowski, mjr J. Borowski i kpt. J. Zych;

— grupę do kształcenia nauczycieli Przystosowania Obronnego w składzie: ppłk mgr inż. K. Trofimiuk, ppłk J. Hajny, mjr mgr I. Jabłecki i mjr mgr W. Wielogórski, który ostatnio został przeniesiony na własną prośbę ze Studium Wojskowego Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie. Pracą tej grupy kieruje bezpośrednio zastępca kierownika Studium d.s. kształcenia nauczycieli PO, ppłk mgr Z. Ogonowski;

— grupę do szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony w składzie: mjr mgr S. Straczyński, mjr E. Szymanek, kpt. rez. M. Sumara i ppor. rez. J. Pytel. Za całokształt pracy tej grupy jest odpowiedzialny pomocnik kierownika Studium d. s. powszechnej samoobrony ppłk W. Kasprzyk.

Zasadnicza jakościowa zmiana nastąpiła właściwie dzięki przeniesieniu siedziby Studium w 1969 r. do nowego budynku WSP przy ul. Smoluchowskiego 1. Zbiegło się to z objęciem kierownictwa Studium przez płk W. Rośka, z którego inicjatywy nowy zespół pracowników przystąpił do takiego urządzenia i wyposażenia przydzielonych pomieszczeń, które łączyłyby organizację i porządek wojskowy z przyjętymi metodami szkolenia, stosowanymi w wojskach operacyjnych, z uwzględnieniem możliwości lokalowych Studium Wojskowego. Należało również uwzględnić zmiany techniki wojskowej oraz w sposób harmonijny połączyć najlepsze wzory szkolenia wojskowego studentów z zadaniami szkoły wyższej. W przydzielonych pomieszczeniach dla Studium zostały urządzone cztery sale wykładowe, sala metodyczna, czytelnia, magazyny, kancelarie i pokoje dla oficerów. Zgromadzono w nich dużą ilość nowego i cennego sprzętu, otrzymanego z przydziału, zgodnie z normami należności lub zakupionego w ramach otrzymanych środków finansowych. Na podkreślenie zasługuje fakt sporządzenia wielu pomocy dydaktycznych we własnym zakresie przez oficerów, których wartość szacuje się na sumę 200 tysięcy złotych.

Osiągnięte wyniki w dziedzinie organizacji i urzędzenia naszego Studium w nowym budynku i prawie nowym znacznie zwiększonym składzie kadrowym zainteresowały Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego oraz Główny Inspektorat Szkolenia Ministerstwa Obrony Narodowej. Powodem do tego zainteresowania była też niewątpliwie kompleksowa kontrola (inspekcja) całokształtu działalności, a przede wszystkim procesu dydaktyczno-wychowawczego Studium, przeprowadzona w maju 1970 roku przez Komisję Głównego Inspektora Szkolenia i Dowództwo Warszawskiego Okręgu Wojskowego. Ponieważ ocena z tej kontroli była dobra z plusem kompetentne władze, głównie wojskowe, zainteresowały się naszym Studium. W rezultacie przyznano dla Studium Wojskowego WSP państwową nagrodę zespołową II stopnia za wybitne osiągnięcia w całokształcie osiągnięć na polu organizacyjno-dydaktycznym i wychowawczym. Powyższą nagrodę otrzymali oficerowie, którzy najbardziej przyczynili się do uzyskania przez Studium wysokich osiągnięć. W grupie tej znaleźli

się: płk W. Rosiek i pplk mgr Z. Ogonowski oraz pplk W. Kasprzyk, mjr M. Żabicki i mjr E. Szymanek. Poza tym za duży wkład pracy przy urządzeniu sali metodycznej został nagrodzony przez władze Uczelni mjr J. Borowski.

W ślad za tymi sukcesami Inspektorat Szkolenia Ministerstwa Obrony Narodowej zorganizował na bazie naszego Studium generalny pokaz całokształtu osiągnięć i rozwiązań organizacyjnych oraz szkoleniowych dla wszystkich kierowników Studiów Wojskowych z całego kraju. Na pokazie tym było widać duże zainteresowanie większości uczestników zwłaszcza szeregiem rozwiązań w urządzeniu sal wykładowych. Szczególne zainteresowanie wzbudziły urządzenia w sali metodycznej, służące do sprawdzania wiedzy i w sali metodycznej przysposobienia obronnego. Liczna grupa kierowników Studiów Wojskowych wyraziła chęć przysłania całych zespołów swoich oficerów i jednocześnie prosiła kierownictwo naszego Studium, aby podzielić się z nimi doświadczeniami. Aktualnie prawie każdego tygodnia kadra któregoś Studium Wojskowego wizytuje nasze Studium i czerpie wzory do swej pracy.

Równocześnie trwa dalsza intensywna praca całej kadry naszego Studium w zakresie udoskonalania pomocy szkoleniowych i procesu dydaktycznego. Szczególnie dużo uwagi i wysiłku poświęca się pracom związanym z urządzeniem strzelnicy i nowych sal wykładowych, które muszą być dostosowane do nowych udoskonalonych programów szkolenia.

SKOLENIE OGÓLNOWOJSKOWE

Naczelną zasadą szkolenia wojskowego była zawsze potrzeba wyrażona słowami „Uczyć tego, co jest potrzebne w boju“. Ta zasada powodowała zmiany programu szkolenia wojskowego w latach 1957—1960, a następnie w okresie 1960—1970. Ostatnia zmiana programu szkolenia wojskowego spowodowana została wprowadzeniem ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL z 21 XI 1967 r. Ustawa ta w sposób kompleksowy określa wszystkie elementy naszej polityki obronnej, a zarazem i konsekwencje stąd wynikające w dziedzinie szkolenia kadr rezerwy i przygotowania ludności na wypadek wojny. Wprowadzone zmiany uwzględniły w szerszym stopniu nie tylko problematykę wojskową, lecz również zadania wychowawcze.

Program ten obejmuje następujące działy:

1. wybrane zagadnienia z historii wojen i wojska oraz pracy partyjno-politycznej,
2. szkolenie taktyczne z działami: taktyki ogólnowojskowej, OPBMAR, inż.-sap., artyleria, wojska pancerne, łączność, lotnictwo, kwatermistrzostwo, sanitarno-medyczne, metodyka, oraz technika,

3. ogniowe: broń piechoty, obserwacja, granaty, miny, materiały wybuchowe,
4. musztra,
5. regulaminy,
6. terenoznawstwo.

Tak opracowany program daje pełne uprzywilejowanie szkoleniu taktycznemu — 55% limitu godzin. Na szkolenie ogniowe i inne przedmioty wypada 35% limitu godzin, a dalsze 10% na egzaminy, sprawdziany i kolokwia. Program uwzględnia posiadanie przez znaczny procent młodzieży pewnej sumy wiedzy ogólnowojskowej wyniesionej ze szkoły średniej i uzyskanej podczas realizowanego tam przysposobienia obronnego.

Należy również podkreślić, że zagadnienia z historii wojen i wojska oraz pracy partyjno-politycznej stanowią dział, w którym zawarty jest olbrzymi ładunek ideowego i patriotycznego wychowania. Te formy politycznego oddziaływania i wojskowego wychowania realizowane są na podstawie metod przyjętych w szkołach oficerskich i uczelniach wojskowych z uwzględnieniem warunków uczelni cywilnej. Wykłady tego działu traktowane są jako historia polityczna II wojny światowej i uzupełniane formami dodatkowych zajęć, takimi jak: informacje polityczne, gawędy, pogadanki, wieczornice żołnierskie, zebrania dyskusyjne. Szczupłe ramy czasowe nie pozwalają na pełne i zróżnicowane rozwinięcie tej pracy, jak to ma miejsce w szkołach oficerskich, zwłaszcza że dowódcy kompanii muszą znaleźć czas na omówienie spraw szkolenia, zasad żołnierskiego zachowania się i porządku oraz na pracę z aktywnym kompanijnym, ZMS, ZMW, itp.

Studium wielokrotnie inicjowało wśród studentów różne czyny społeczne i akcje, na przykład przy budowie gmachu WSP, zwożenie sprzętu, wykonywanie pomocy naukowych. Wartość wykonanej przez studentów i wykładowców pracy społecznej obliczona została przez inspektorów Ministerstwa Obrony Narodowej na sumę 200 tysięcy złotych. Masowy udział studentów i studentek w akcji honorowego krwiodawstwa nie można mierzyć tylko ilości oddanych litrów krwi, choć i ta ilość jest przecież niemała, a procentowo mierzona do ilości studentów WSP nie ustępuje podobnym osiągnięciom w innych uczelniach.

Trudno sprowadzić całokształt pracy wychowawczej tylko do wymienionych rezultatów. Najbardziej istotną sprawą jest to, że system wojskowego porządku dyscyplinuje studentów, a całkowite jego egzekwowanie ze strony kadry oficerskiej daje ten skutek, że i w pozostałych dziedzinach u studentów szkolonych wojskowo występuje zjawisko lepszego zdyscyplinowania i przygotowania się do zajęć. Powszechna opinia pracowników naukowo-dydaktycznych WSP stwierdzająca, że szkolenie wojskowe wychowuje i podnosi ogólną sprawność nauczania, jest dowodem pracy wychowawczej oficerów studium wojskowego.

Całość pracy Studium Wojskowego w organizmie szkoły wyższej reguluje statut wprowadzony przez Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w porozumieniu z MON. Zgodnie ze statutem, przełożonym Studium Wojskowego jest Rektor Wyższej Szkoły Pedagogicznej, a kompetentnym organem politycznym Komitet Zakładowy PZPR. Kierownik Studium Wojskowego, na prawach dziekana, występuje jako Z-ca Rektora do spraw szkolenia wojskowego i kierowania tym szkoleniem zgodnie z potrzebami obrony Kraju. Statut określa szczegółowo zakres pracy Studium Wojskowego w dziedzinie:

- programów i ich realizacji, czasu i form szkolenia w Studium oraz w jednostce wojskowej,
- powołania studentów na przeszkolenie, ewidencji i przeniesienia do rezerwy,
- wychowania wojskowego i obywatelskiego,
- kierowania pracą metodyczną,
- porządku dnia, siatek godzin i ich ilości, czasu, terminu, oraz kiedy i z jakich przedmiotów szkolony student zdaje kolokwia, a z jakich egzaminy. Ponadto statut dokładnie określa obowiązki zastępcy kierownika, starszych wykładowców, kierowników grup szkolenia, wykładowców oraz cywilnych nauczycieli przedmiotów wojskowych. Dokładne określenie obowiązków osób funkcyjnych z poszczególnych ogniw i komórek Studium czyni zeń sprawny, sprężysty organizm, a jednocześnie przyjęty system organizacyjny pozwala określić zadania każdego szkolonego studenta, wdrożyć go do szkolenia wojskowego i wyrobić u niego postawę i umiejętności dowódcze oraz potrzebną sumę wiedzy wojskowej. Sprawność szkolenia wojskowego wykazuje 100% efektywności w poszczególnych latach. O postawie absolwentów Studium Wojskowego i Uczelni świadczą przysłane na ręce Rektora listy pochwalne od dowódców jednostek. Dotychczas Minister Obrony Narodowej wyróżnił następujących absolwentów WSP: plut. pchor. J. Rajmana, plut. pchor. K. Augustynka, plut. pchor. Z. Szota, plut. pchor. S. Tarnowskiego, plut. pchor. E. Szędziorza, plut. pchor. M. Troca, plut. pchor. W. Barana, plut. pchor. S. Walczyka, plut. pchor. A. Szlachetowskiego.

Porządek dnia, którego ogólne normy reguluje statut przedstawia się w Studium następująco:

- godz. 7.15 — 7.30 przegląd i apel poranny
- godz. 7.30 — 7.45 pobieranie sprzętu i wyposażenia
- godz. 7.45 — 8.30 trening wg specjalnego planu
- godz. 8.40 — 14.10 zajęcia programowe
- godz. 14.10 — 16.10 przerwa obiadowa
- godz. 16.10 — 18.10 konsultacje.

Tak skonstruowany podział zajęć pozwala na ścisłe wdrożenie studenta do szkolenia wojskowego, gdyż jest podobny do przyjętego w wojsku, dyscy-

plinuje w końcu studenta, określając ściśle czas trwania każdej jego czynności. Porządek dnia zaczyna się od momentu, kiedy nieetatowi funkcyjni studenci przeprowadzają zbiórkę, składają dowódcy kompanii raport, następnie odbywa się przegląd kompanii, sprawdzanie obecności, przy czym każde uchybienie powoduje natychmiastową reakcję, a jeżeli zachodzi konieczność, to student jest karany. Przyjęty system pozwala na bieżąco sprawdzać wiedzę studentów, korygować rozwój zdobywanych wiadomości i umiejętności dowódczych.

Wypracowany styl szkolenia wojskowego został zastosowany po pewnych modyfikacjach również do realizowanego kształcenia nauczycieli przysposobienia obronnego.

KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI PRZYSPOSOBIENIA OBRONNEGO

Na początku lat pięćdziesiątych Minister Oświaty w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej wprowadził do programów nauczania w szkołach średnich przysposobienie wojskowe, które w roku 1967 zostało przekształcone w przysposobienie obronne. Realizację programu nauczania w zakresie przysposobienia wojskowego kuratoria miały powierzyć odpowiednio przygotowanym nauczycielom, rekrutującym się głównie spośród oficerów rezerwy. Ponieważ oficerów rezerwy w kraju nie było zbyt wielu, dlatego też niejednokrotnie nauczanie młodzieży w zakresie przysposobienia wojskowego powierzano z konieczności osobom słabo przygotowanym. W tej sytuacji odpowiednie władze ministerialne i kuratorskie podjęły stosowne decyzje mające na celu podniesienie poziomu przygotowania czynnych już nauczycieli przysposobienia wojskowego. Przystąpiono więc do organizowania krótkoterminowych kursów doskonalenia kadr nauczycielskich. Zaczęto rozwijać też na szerszą skalę zasady samokształcenia, połączonego z pracą metodyczną w zespołach. Wkrótce jednak, głównie w związku ze stale wzrastającymi wymogami w dziedzinie obronności kraju, powyższe formy doksztalcenia nauczycieli okazały się niewystarczające. Dlatego też na podstawie zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 21 marca 1955 roku, tymczasem normującego kwalifikacje zawodowe nauczycieli przysposobienia obronnego (Dz. Urz. Min. Ośw. nr 5), została powołana na szczeblu ministerstwa odpowiednia komisja kwalifikacyjno-egzaminacyjna. Na podkreślenie zasługuje fakt, że komisja ta pracowała do 1960 roku pod bezpośrednim kierownictwem i przy czynnym udziale kompetentnych osób wojskowych Ministerstwa Oświaty, nie w Warszawie, lecz właśnie w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Zadaniem tej komisji poza organizowaniem egzaminów był, między innymi, stały nadzór nad przygotowaniem nauczycieli przysposobienia wojskowego, głównie w ramach krótkoterminowych kursów

i kwalifikowanie ich do egzaminu dyplomowego. Większość kursów, mających na celu przygotowanie nauczycieli do tego egzaminu, zwłaszcza z terenu województwa krakowskiego, jak z terenów sąsiednich, była organizowana w ramach Studium Wojskowego WSP i przy stosunkowo dużym udziale kadry oficerskiej oraz pracowników naukowych naszej Uczelni. Niewątpliwie na uwagę zasługuje też fakt, że w okresie pięcioletniej działalności wymienionej komisji egzamin dyplomowy złożyło ponad 650 nauczycieli z całej Polski, zdobywając tym samym pełne kwalifikacje do nauczania przysposobienia wojskowego w szkołach średnich wszystkich typów. Kwalifikacje takie uzyskali również, po złożeniu egzaminu specjalistycznego oraz egzaminów z filozofii, psychologii, pedagogiki i ekonomii, mjr Z. Ogonowski i por. K. Suchoń, wykładowcy Studium Wojskowego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie.

W 1961 roku stwierdzono, że liczba nauczycieli, którzy mogliby być dopuszczeni do egzaminów kwalifikacyjnych, była już właściwie wyczerpana. Poza tym ze względu na odczuwalny brak kadr nauczycielskich i stale wzrastające wymogi, dotychczasowy system kształcenia nauczycieli przysposobienia wojskowego nie mógł być dłużej stosowany. W związku z tym zostały podjęte odpowiednie decyzje dotyczące utworzenia w 1962 roku na bazie Studium Wojskowego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie specjalnego kierunku studium, na którym mieli być kształceni nauczyciele biologii z przysposobieniem wojskowym. Dla realizacji powyższego zadania w części wojskowego szkolenia studentów naszej Uczelni otrzymano dodatkowo etaty oficerskie i jeden nauczyciela przedmiotu. Etaty zostały odpowiednio zaplanowane pod względem organizacyjnym i programowym, dlatego też ustanowiono:

- 1 etat ogólnowojskowy zastępcy kierownika Studium Wojskowego do spraw kształcenia nauczycieli przysposobienia wojskowego,
- 1 etat oficera lekarza, ponieważ dział szkolenia sanitarnego był w programie nauczania szeroko potraktowany,
- 1 etat oficera chemika, gdyż dział szkolenia chemicznego i OPBMAR obejmował również wiele godzin.

Władze oświatowe przydzieliły także etat nauczyciela przedmiotu, celem zapewnienia odpowiedniej realizacji działu historii wychowania i metodyki nauczania w szkołach średnich. Zostały również przyznane określone fundusze na zakup umundurowania dla studentek i na rozwój bazy szkoleniowej. Fundusze te zrealizowało Studium częściowo. Między innymi zakupiono materiał i uszyto 50 kompletów umundurowania. Mimo to do naboru na wyżej wspomniany kierunek nie doszło. Jak się okazało, na przeszkodzie stanęły głównie bardzo trudne wówczas warunki lokalowe naszej Uczelni. Dlatego też przez pewien czas rozważano możliwości realizacji opracowanego planu przy II Studium Nauczycielskim w Krakowie.

Tak więc słuszna sprawa kształcenia nauczycieli, a zwłaszcza nauczycielek PW, których brak szczególnie dotkliwie odczuwano w szkołach, nie

ruszyła z miejsca. A tymczasem trudności kadrowe na odcinku nauczania PW wciąż się pogłębiały, gdyż na okres aż ośmiu lat został praktycznie odcięty dopływ odpowiednio przygotowanych nauczycieli tego przedmiotu. Można zatem postawić pytanie, jak w tej sytuacji było w ogóle możliwe realizowanie programu nauczania PW w szkołach średnich?

Aby udzielić pełnej odpowiedzi na powyższe pytanie trzeba przyznać, że władze szkolne starały się narastające braki uzupełniać w różny sposób. Najczęściej jednak etat nauczyciela PW był dzielony pomiędzy etatowych nauczycieli innych przedmiotów, będących przeważnie absolwentami Studium Wojskowego, które, jak wiadomo, nie przygotowywało swoich studentów w tym zakresie. Przygotowywanie młodzieży do obronności kraju, chociaż wymogi w tym względzie wciąż wzrastały, z konieczności powierzano osobom nie w pełni lub słabo do tego przygotowanym. Z tego rodzaju sytuacją kadrową w szkołach nie można było się pogodzić, zwłaszcza z chwilą wprowadzenia w roku 1967 do programów szkół średnich przysposobienia obronnego i obowiązku organizowania szkolnych Oddziałów Samoobrony. Wówczas to, na wniosek Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, kierownik tego resortu w związku z koniecznością przygotowania kwalifikowanych kadr nauczycieli przysposobienia obronnego dla potrzeb szkolnictwa średniego powołał z dniem 1 października 1968 r. w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie Roczne Studium Przysposobienia Obronnego dla nauczycielek, absolwentek wyższych uczelni.

Zgodnie z pismem Nr III-KN-7/68 z dnia 31 maja 1968 r., jakie ukazało się w tej sprawie, do Studium tego mogły być przyjęte osoby, które:

- a) posiadały dyplom magistra przedmiotów humanistycznych,
- b) nie przekroczyły 26 roku życia,
- c) zostały skierowane do Studium przez Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Równocześnie wszystkie kuratoria otrzymały określone limity miejsc i odpowiednie rozporządzenie dotyczące typowania i kierowania kandydatek do Studium.

Studium Wojskowe otrzymało niezbędne środki finansowe, głównie na zakup umundurowania. Natomiast władze Uczelni napotykały na poważne trudności, zwłaszcza w zakresie zapewnienia miejsc w Domach Studenckich dla 50 nauczycielek, ponieważ Uczelnia wciąż znajdowała się w bardzo trudnych warunkach lokalowych, a w nowym gmachu dopiero pierwsze skrzydło było ukończone. Trudności te jednak udało się przezwyciężyć i po ośmioletniej przerwie nasze Studium Wojskowe ponownie zaczęło wносить swój poważny i bardzo efektywny wkład w kształcenie nauczycieli PO.

Warto tu zaznaczyć, że wprowadzony program szkolenia, który obecnie jest realizowany na normalnych trzyletnich studiach zakłada:

1. wykształcenie nauczycieli PO posiadających wysokie kwalifikacje zawodowe,

2. przygotowanie nauczycieli PO do pełnienia funkcji w dziedzinie przedsięwzięć z zakresu Powszechnej Samoobrony występujących w ramach struktury organizacyjnej szkolnictwa,

3. wyszkolenie absolwentów w zakresie niezbędnym do pełnienia obowiązków dowódców pododdziałów obrony terytorialnej.

Program ten obejmuje ogółem 13 przedmiotów, na realizację których przeznaczona jest w sumie 940 godzin. Dzięki energii i dużej trosce kierownika i kadry Studium Wojskowego ten pierwszy w dziejach naszej Uczelni, roczny kurs PO ukończyły prawie wszystkie słuchaczki zakwalifikowane z różnych województw. Dowódcą kursu był doświadczony oficer Studium ppłk Jan Hajny. Po zakończeniu kursu aż 10 słuchaczek za bardzo dobre wyniki w nauce i dyscyplinie zostało wyróżnionych nagrodami pieniężnymi. Wśród nich: mgr B. Piskadło — I lokatę, mgr B. Trznadel — II lokatę, mgr W. Hort-Guła — III lokatę.

Ponadto wszystkie kursantki uzyskały tytuł podchorążego i stopień kaprała oraz uprawnienia instruktora Powszechnej Samoobrony I stopnia i instruktora PCK III stopnia. Przekazano im też na własność umundurowanie oraz zestaw podstawowych podręczników.

W roku akademickim 1969/70 został zorganizowany na tych samych zasadach w oparciu o zdobyte doświadczenia kolejny kurs, którego dowódcą został wyznaczony mjr S. Straczyński. Kurs ten ukończyły prawie wszystkie słuchaczki, a najlepszymi tym razem okazały się: E. Szerla — I lokata, J. Banaszek — II lokata, J. Pleban — III lokata, które też uzyskały wysokie nagrody pieniężne. Również nagrody pieniężne przyznano ośmiu dalszym słuchaczkom za bardzo wysokie osiągnięcia w nauce i dyscyplinie. Wyniki uzyskane przez wszystkie słuchaczki obu kursów świadczą o tym, że poziom szkolenia na tych kursach był wysoki. Jednakże zwykły rachunek ekonomiczny nie przemawiał za tą formą dalszego szkolenia nauczycieli przysposobienia obronnego. Wydaje się, że to właśnie było główną podstawą powziętej przez Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego decyzji o zawieszeniu w roku akademickim 1970/71 działalności Studium Przysposobienia Obronnego.

Ale wraz z tą decyzją rola krakowskiej WSP i jej Studium Wojskowego w kształceniu nauczycieli przysposobienia obronnego bynajmniej się nie skończyła, ponieważ równolegle już z drugim kursem rozpoczęły się normalne trzyletnie studia stacjonarne na kierunku: geografia z przysposobieniem obronnym. Studenci są zorganizowani w dwóch kompaniach i w pięciu plutonach. Dowódcą 5 kompanii ostatnio przemianowanej na 2, która stanowi drugi rok studiów, jest doświadczony oficer ppłk mgr inż K. Trofiński. Natomiast dwuplutonową szóstą kompanią (według nowej numeracji trzecią, w skład której wchodzi trzeci rok studiów), dowodzi powszech-

nie lubiany przez młodzież oficer mjr mgr I. Jabłecki. Poza tym w bieżącym roku akademickim rozpoczną studia na tym kierunku osoby nowo przyjęte podczas ostatniej rekrutacji, będą one stanowić pierwszą kompanię zorganizowaną w trzy plutony, na jej dowódcę został wyznaczony mjr mgr W. Wielogórski. Oficer ten posiada wieloletnie doświadczenia w pracy z młodzieżą akademicką i jest powszechnie szanowany.

Zajęcia dydaktyczne na kierunku przysposobienia obronnego prowadzili do niedawna, podobnie jak to miało miejsce na kursach, prawie wszyscy oficerowie Studium. Poza tym było angażowanych szereg wykładowców na godziny zlecane. Spowodowało to jednak wiele trudności i kłopotów organizacyjnych. Nielatwo też było zabezpieczyć ciągly i wysoki poziom prowadzenia zajęć. Dlatego w 1970 roku została wydzielona przez kierownictwo Studium oddzielna grupa oficerów, zadaniem której jest przede wszystkim kształcenie nauczycieli dla potrzeb, przysposobienia obronnego na jak najwyższym poziomie. Z tym wiąże się jednak cały zespół specyficznych problemów, takich jak wypracowanie nowych, nieco innych metod szkolenia od stosowanych w szkoleniu wojskowym, wypracowanie nowych form i w ogóle stylu pracy w związku z prowadzeniem seminariów dyplomowych, praktyk studenckich itp.

Już obecnie należy śmiało przyznać, że wydzielona grupa oficerów pod kierownictwem ppłk mgr Zdzisława Ogonowskiego z powodzeniem pokonuje wszelkie z tym związane trudności. W stosunkowo krótkim czasie została zorganizowana wzorcowa klasa—pracownia przysposobienia obronnego. Wykonano i zgromadzono wiele pomocy dydaktycznych oraz wprowadzono specjalizację przedmiotową wykładowców. W ten sposób zapewniono oficerom oprócz możliwości przygotowywania i prowadzenia zajęć z poszczególnych przedmiotów na odpowiednim poziomie także warunki do prowadzenia badań i poszukiwań w zakresie dydaktyki szczegółowej.

Również na odcinku organizacji i hospitacji praktyk studenckich, zwłaszcza na młodzieżowych obozach szkoleniowych oraz w zakresie współpracy z Kuratorium Okręgu Szkolnego i Okręgowym Ośrodkiem Metodycznym grupa może poszczycić się poważnymi osiągnięciami. Dobrze też oficerowie grupy radzą sobie z mnóstwem różnych, nietypowych dla innych grup, a także Studiów Wojskowych, zagadnień natury organizacyjnej i wychowawczej.

W rezultacie Studium Wojskowe WSP również w zakresie kształcenia nauczycieli przysposobienia obronnego zostało uznane przez Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego za przodujące i uzyskało w tym względzie prawa Studium wiodącego. Najlepszym potwierdzeniem takiego wyróżnienia jest niewątpliwie fakt skierowania przez Władze Ministerialne do Studium Wojskowego WSP dwóch delegacji zagranicznych, które specjalnie interesowały się naszymi osiągnięciami w zakresie kształcenia nauczycieli przysposobienia obronnego. Tak więc w miesiącu lutym 1971 r. bawila

w naszym Studium delegacja państwowa Bułgarskiej Republiki Ludowej, a w październiku tegoż roku delegacja Słowackiej Republiki Socjalistycznej.

POWSZECHNA SAMOOBRONA

Już w latach pięćdziesiątych, kiedy siły reakcyjne i militarne na Zachodzie zapoczątkowały okres tzw. zimnej wojny, trzeba było zacząć przygotowywać również nasze społeczeństwo do samoobrony.

Tym niełatwym zadaniem zajęła się ówczesna organizacja „Liga Przyjaciół Żołnierza“, która następnie została przemianowana na „Ligę Obrony Kraju“.

Początkowo szkolenie społeczeństwa odbywało się w bardzo ograniczonym zakresie i obejmowało właściwie tylko załogi większych zakładów przemysłowych, a tematyka tego szkolenia dotyczyła głównie obrony biernej przed napadem lotnictwa.

Jednak w związku z rozwojem i wprowadzeniem do arsenału broni masowego rażenia, a zwłaszcza broni jądrowej oraz doskonalszych środków jej przenoszenia, jakimi stały się rakiety międzykontynentalne, trzeba było stopniowo objąć tym szkoleniem całe społeczeństwo. W szkołach wyższych, głównie z powodu trudności kadrowych, szkolenie w zakresie samoobrony młodzieży akademickiej pod nazwą „Terenowa Obrona przeciwlotnicza (TOPL)“, realizowano dopiero w latach sześćdziesiątych. W Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie było ono wprowadzone po raz pierwszy zarządzeniem Ministrów Oświaty i Obrony Narodowej w roku akademickim 1960/61. Na podstawie wspomnianego zarządzenia szkoleniem tym zostali objęci studentki i studenci, zarówno WSP jak i Studiów Nauczycielskich, którzy nie uczęszczali z różnych powodów na szkolenie wojskowe.

Pierwszy program szkolenia TOPL zakładał 30-godzinny kurs dla młodzieży studiującej w WSP i tylko 12-godzinny dla studiujących w SN. Natomiast tematyka zawarta w tym programie dotyczyła głównie podstawowych wiadomości z zakresu klasycznych środków rażenia i bojowych środków trujących oraz elementarnych zasad obrony przed nimi. W programie, na podstawie którego szkolono młodzież WSP, były ponadto podstawowe tematy sanitarne z zakresu udzielania pierwszej pomocy sanitarnej.

Realizację obu wyżej wspomnianych programów powierzono kadrze oficerskiej Studium Wojskowego, której głównym zadaniem, jak wiadomo, było szkolenie wojskowe studentów. Ponieważ w tym czasie było zbyt mało oficerów w Studium Wojskowym, prawie wszyscy przez cały rok byli zmuszeni pracować na dwie zmiany. Do południa szkolili studentów przeważnie na strzelnicach i placach ćwiczeń, a w godzinach popołudniowych,

gdy studenci zwykle odpoczywali, ci sami oficerowie, tym razem w salach wykładowych uświadamiali pod względem obronnym ich koleżanki. Sama problematyka wykładów nie była atrakcyjna, a poza tym brak było podstawowych pomocy szkoleniowych. Natomiast o takich jak środki audiowizualne, filmy i różnego rodzaju przyrządy, trudno było wówczas w Studium Wojskowym nawet marzyć. Dzięki jednak ogromnemu poświęceniu takich wykładowców, jak: por. rez. K. Suchoń, mjr Z. Ogonowski, mjr W. Kasprzyk i wielu innych oraz patriotycznej postawie naszej młodzieży, program był realizowany w całości często przy stuprocentowej frekwencji studentów w poszczególnych grupach. O patriotycznej i społecznej postawie naszej młodzieży z WSP i SN mogą też świadczyć akcje honorowego krwiodawstwa, które były organizowane przez Polski Czerwony Krzyż przy współpracy ze Studium Wojskowym. W akcjach tych młodzież nasza zawsze i znacznie przewyższała procentowo pod tym względem wszystkie inne krakowskie uczelnie.

Z biegiem czasu udoskonalana broń jądrowa i środki jej przenoszenia stawały się coraz groźniejsze, dlatego ówczesny program i formy szkolenia ludności były niewystarczające. W związku z tym najwyższe władze państwowe podjęły daleko idące środki, mające na celu podniesienie na wyższy poziom obronności kraju. Została więc uchwalona przez Sejm Ustawa o powszechnym obowiązku obrony kraju, na mocy której powołano Komitet Obrony Kraju oraz Komitety Obrony na szczeblach województw i powiatów. Natomiast w Uczelniach zorganizowano Zakładowe Komitety i Oddziały Samoobrony. Równocześnie wprowadzone zostały nowe programy szkolenia pod nazwą „Powszechna Obrona Kraju“, które obejmowały znacznie obszerniejszą tematykę i zwiększały liczbę godzin dydaktycznych z 30 do 70 dla młodzieży studiującej w WSP i z 12 do 30 godz. w SN. Zajęcia z TOPL, a następnie z POK, prowadzili oficerowie Studium Wojskowego oraz wykładowcy, głównie lekarze zatrudnieni na godzinach zleconych. Zaliczenie tego szkolenia odbywało się początkowo na podstawie frekwencji na zajęciach, a następnie także na podstawie kolokwium, które obejmowało całość materiału omawianego na zajęciach. Objęto także szkoleniem tych pracowników Uczelni, którzy weszli w skład Zakładowego Oddziału Samoobrony.

Z czasem jednak i ten program okazał się niewystarczający. Trzeba było bowiem wprowadzić specjalizację, a więc szkolenia odpowiednich służb występujących w systemie samoobrony ludności. Dlatego w 1968 r. został wprowadzony kolejny nowy program szkolenia, który zwiększa liczbę godzin dydaktycznych. Nasi studenci wszystkich typów studiów stacjonarnych rozpoczęli szkolenie według tego programu w roku akademickim 1969/70. Zgodnie z nim szkolenie trwa dwa lata, przez pierwsze dwa semestry po 6 godzin w tygodniu i przez następnie dwa po cztery godziny. Z reguły szkolenie to

odbywa się jeden raz w tygodniu, zwykle w tym dniu, w którym studenci szkoleni wojskowo odbywają swoje zajęcia. Dzięki zwiększeniu liczby wykładowców w Studium Wojskowym można było wydzielić odpowiednią grupę oficerów do realizacji tego programu. W związku z tym zajęcia w zakresie powszechnej samoobrony są w większości prowadzone w godzinach przedpołudniowych. Trzeba jednak zaznaczyć, że do tego przyczyniła się również znacznie poprawa warunków lokalowych Uczelni.

Obowiązujący program szkolenia z zakresu powszechnej samoobrony zakłada następujące cele:

— wyrobienie właściwej postawy ideowo-politycznej, głębokiego przekonania o konieczności i celowości przygotowań obronnych oraz o ich znaczeniu dla sprawy umacniania pokoju, jak również poczucia odpowiedzialności za powierzony odcinek pracy w zakresie powszechnej samoobrony,

— zapoznanie z właściwościami współczesnych środków napadu powietrznego i rażenia oraz skutkami ich działania, jak również opanowanie podstawowych zasad samoobrony przed bronią masowego rażenia,

— przygotowanie do praktycznego udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w rejonach porażenia oraz w nieszczęśliwych wypadkach,

— przygotowanie do wykonywania zadań dowódczo-instruktorskich w ramach poszczególnych służb oddziałów samoobrony, oddziałów zmilitaryzowanych, a także do kierowania pododdziałami swej specjalności w czasie prowadzenia akcji ratowniczej w rejonach porażenia,

— przygotowanie do harmonijnego wiązania przyszłej działalności zawodowej na zajmowanym stanowisku w aparacie administracyjnym, gospodarczym lub naukowo-dydaktycznym z potrzebami obronnymi i z uwzględnieniem wymogów obronnych w codziennej pracy.

Szkolenie według ostatnio obowiązującego programu, którym kieruje pomocnik kierownika Studium Wojskowego d.s. PS ppłk W. Kasprzyk, kończy się egzaminem. Na podstawie egzaminu studenci uzyskują zaliczenie szkolenia, a ponadto otrzymują uprawnienia instruktora PS II lub III klasy w zależności od uzyskanej oceny na egzaminie.

Jak wynika z powyższej krótkiej relacji szkolenie w zakresie powszechnej samoobrony, uległo w ciągu minionych dziesięciu lat dynamicznemu rozwojowi. Obecnie szkoli się 37 grup, liczba których w przyszłym roku akademickim wzrośnie do 54. W związku z tym zarówno potrzeby kadrowe jak i lokalowe będą znów niewystarczające. Dlatego kierownictwo naszego Studium już teraz czyni starania u władz Uczelni o przydział dodatkowych pomieszczeń potrzebnych na urządzenie sal wykładowych, zwłaszcza specjalistycznych i dodanie dalszych etatów nauczycieli w celu zorganizowania grupy przedmiotowej szkolenia sanitarnego.

OBSADA PERSONALNA W LATACH 1951—1971

I. Kierownicy Studium Wojskowego

1. mjr Zygmunt Szwajcer		1951—1952
2. ppłk Michał Miedziński		1952—1955
3. ppłk Władysław Turkawski		1956—1965
4. płk Władysław Mikołajewski	luty	1965—1968
5. płk Władysław Rosick	sierpień	1968—

II. Z-cy Kierownika Studium Wojskowego

1. ppłk Józef Szyszko		1960—1961
2. ppłk Mieczysław Kiewrel	wrzesień	1961—1965
3. ppłk Hubert Szarejko	wrzesień	1965—1967
4. ppłk Jan Migdał		1968—1971
5. ppłk mgr Zdzisław Ogonowski (d.s. kształcenia nauczycieli PO)		1970—
6. ppłk mgr Stanisław Kurpinowicz		1971—

III. Instruktorzy, wykładowcy i starsi wykładowcy

1. chor. rez. Wacław Siedliński	o	1951—1954
2. chor. rez. Witold Gąsior	o	1951—1954
3. chor. rez. Franciszek Kmicik	o	1951—1954
4. chor. rez. Czesław Szafrański	o	1951—1955
5. plut. rez. Jerzy Jarowiecki	o	1953—1955
6. por. rez. Mieczysław Olech	o	1953—1955
7. kpt rez. Tadeusz Bednarski	o	1954—1955
8. por. rez. Wiesław Pniak	o	1954—1955
9. chor. rez. Jerzy Wrona	o	1955—1956
10. por. rez. Franciszek Horoszy	o	1955—1956
11. chor. rez. Jan Ornat	o	1955—1956
12. por. rez. Kazimierz Suchoń	o	1955—1961
13. por. rez. Józef Rożek	o	1955—1957
14. ktp. rez. Tadeusz Zawilo	o	1956—1957
15. kpt. rez. Józef Malinowski	o	1956—1957
16. mjr Stefan Lelek	x	1957—1965
17. ppłk Stefan Lelek	y	1966—1970
18. ppłk Hubert Szarejko	x	1963—1965
19. mjr Jan Kosmaty	x	1966—1969
20. mjr Władysław Kasprzyk	x	1962—1965
21. ppłk Władysław Kasprzyk	y	1969—
22. mjr mgr Stanisław Straczyński	x	1965—
23. mjr Mieczysław Żabicki		1964—
24. mjr mgr Ireneusz Jablecki	x	1965—1965
25. mjr mgr Ireneusz Jablecki VI	x	1966—
26. ppłk Jan Hajny	y	1967—
27. kpt Edward Czech	x	1969—1971
28. mjr Józef Borowski	x	1969—
29. mjr Edmund Szymanek XI	x	1969—
30. mjr mgr inż. Izidor Malinowski	x	1969—
31. kpt Jerzy Zych	x	1970—
32. ppłk mgr inż. Kazimierz Trofimiuk	y	1970—

33. ppłk	Jerzy Magrel	y	1970—
34. ppłk mgr	Bronisław Pędzik	y	1970—

U w a g a : o — instruktorzy, ofic. rezerwy
 x — wykładowcy, ofic. zawodowi
 y — starsi wykładowcy, ofic. zawodowi
 — pracuje do chwili obecnej

IV. Nauczyciele przedmiotu

1. ppor. rez.	Antoni Paździorko	1961—1965
2. ppor. rez.	Zdzisław Góral	1961—1964
3. kpt. rez.	Maurycy Sumara	1970—
4. kpr. pchor.	mgr Jan Pytel	1969—

V. Oficerowie rezerwy asystenci WSP powołani na okres dwóch lat

1. ppor. rez.	Stanisław Zajac	1969—1970
2. ppor. rez.	Władysław Zamachowski	1969—1970
3. ppor. rez.	Roman Padoł	1969—1970
4. ppor. rez.	Gustaw Trelifski	1969—1970
5. ppor. rez.	Marek Białota	1969—1970
6. ppor. rez.	Adam Baranowski	1969—1970
7. kpr. pchor.	Leszek Wrona	1970—1971

VI. Pracownicy administracyjni

1. Stefania Broninowska, kier. sekretariatu	1952—1955
2. Danuta Kwiatkowska, ref. administr.	1953—1960
3. Janina Bednarska, kier. sekretariatu	1955—1961
4. Zdzisław Góral, ref. administr.	1960—1961
5. Maria Dębosz, maszynistka	1960—1965
6. Zofia Wierzbicka, kier. sekretariatu	1962—1966
Teresa Wesolowska, kier. sekretariatu VII	1966—1968
8. Maria Podgórska, kier. sekretariatu IX	1960—1970
9. Maria Bubula, kier. sekretariatu	1971—1972
10. Teresa Orecka, kier. sekretariatu III	1972—
11. Maria Wójcik, kier. Kancelarii Tajnej	1969—
12. Eugeniusz Chowaniec, magazynier mundurowy	1962—
13. Franciszek Cudak, magazynier broni XI	1970—
14. Andrzej Chowaniec, magazynier broni	1970—1970

**WYKAZ ABSOLWENTEK
STUDIUM PRZYSPOBIENIA OBRONNEGO DLA NAUCZYCIELEK**

R o k 1969

Lp.	Nazwisko i imię	Kierunek ukończ. stud.	Miejsce pracy województwo	Uzyskana lokata
1.	Barska Maria	geografia	łódzkie	XI
2.	Bzdyń Irena	"	gdańskie	XXIV
3.	Czyżyk Anna	wf	wrocławskie	XVII
4.	Dłużak Emiliana	matemat.	poznańskie	VIII
5.	Dziura Barbara	wf	kieleckie	XIII
6.	Gołbiewska-Waloch Krystyna	geografia	gdańskie	XXVI
7.	Gołoburda Olga	historia	białostockie	XII
8.	Grabowska Barbara	geografia	gdańskie	XXXII
9.	Hort Wiesława	polonist.	katowickie	III
10.	Jojszczyk Urszula	historia	łódzkie	XX
11.	Jorgot Łucja	wf	wrocławskie	XXIX
12.	Jaszczukiewicz Julia	rusycyst.	olsztyńskie	XI
13.	Jocher Maria	geografia	gdańskie	XIX
14.	Kontecka Wiesława	wf	poznańskie	XXXI
15.	Kochańska Józefa	historia	opolskie	VI
16.	Koniczna Urszula	"	opolskie	XIV
17.	Konopka Zofia	matemat.	rzeszowskie	XXV
18.	Krasuska Teresa	historia	opolskie	V
19.	Kudlińska Maria	"	bydgoskie	IV
20.	Lorkowska Ewa	"	krakowskie	X
21.	Matysiak Halina	wf	poznańskie	XVIII
22.	Mirosz Wanda	wf	warszawskie	IX
23.	Odorowicz Elżbieta	wf	łódzkie	XXXIII
24.	Pietrak Hanna	geografia	gdańskie	XV
25.	Pietrek Barbara	"	gdańskie	XXIII
26.	Piskadło Barbara	wf	opolskie	I
27.	Rosińska Wanda	wf	warszawskie	XXVIII
28.	Ruda Anna	pedagogika	warszawskie	XVI
29.	Stankiewicz Danuta	wf	olsztyńskie	XXX
30.	Starzyk Lucyna	polonist.	kieleckie	VIII
31.	Toroń Barbara	historia	krakowskie	XXII
32.	Trznadel-Drożdż Bronisława	"	krakowskie	II
33.	Włodarczyk Maria	pedagogika	bydgoskie	XXVII

R o k 1970

1.	Adamska Maria	historia	krakowskie	VII
2.	Banaszak Jadwiga	wf	zielonogórskie	II
3.	Błazejowska Krystyna			XXXIV
4.	Budzisz Wiesława	polonistyka	rzeszowskie	XXVIII
5.	Cebertowicz Jadwiga	historia	gdańskie	XXXIX
6.	Ciesielczuk Iwona	"	gdańskie	XXV

c. d. tab.

Lp.	Nazwisko i imię	Kierunek ukończ. stud.	Miejsce pracy województwo	Uzyskana lokata
7.	Chmulewska Sabina	rusycystyka	koszalińskie	XVIII
8.	Choroszewicz Stanisł.	historia	warszawskie	LV
9.	Duszyńska Bożena	historia	bydgoskie	IX
10.	Kalata Florentyna	geografia	warszawskie	IV
11.	Kmito Krystyna			VIII
12.	Kordas Teresa			XXIX
13.	Kosik Elżbieta	wf	wrocławskie	XXI
14.	Kostusik Krystyna			LIV
15.	Kozak Barbara			XXXV
16.	Krzemińska Elżbieta			XXVI
17.	Lotecka Teresa			XXXI
18.	Machul Janina			XVII
19.	Mączka Zenobia	historia	opolskie	VI
20.	Majewska Bogusława	historia	łódzkie	XXXVII
21.	Marcinkowska Elżbieta	„	łódzkie	L
22.	Marcińska Aleksandra	polonistyka	krakowskie	XXVII
23.	Marszałek Maria	historia	krakowskie	XII
24.	Morawska Maria	polonistyka		XXII
25.	Nowocien Grażyna	historia	kieleckie	XIII
26.	Okońska Kinga	polonistyka	lubelskie	XIV
27.	Olechowicz Halina	historia		X
28.	Oskierko Ludwika	wf	gdańskie	XV
29.	Pach Krystyna	historia	opolskie	LVII
30.	Pleban Jolanta	historia	łódzkie	III
31.	Pociejowska Kazimiera	historia	łódzkie	XXXVIII
32.	Rodańska Róża	wf	wrocławskie	LXI
33.	Rupp Mirosława	historia	opolskie	LI
34.	Skakuj Anna	polonistyka	lubelskie	XVII
35.	Skibińska Irena	historia	bydgoskie	XXXIII
36.	Skoda Katarzyna	historia	krakowskie	LV
37.	Smejliś Danuta	historia	gdańskie	LII
38.	Sokal Władysława	historia	lubelskie	XX
39.	Stec Jadwiga	pedagogika	lubelskie	XIX
40.	Stokłosa Maria	geografia	krakowskie	LIII
41.	Strzelecka Wiesława	biologia	lubelskie	XXXVI
42.	Suchodolska Maria	historia	łódzkie	LIX
43.	Szerla Elżbieta	wf	kieleckie	I
44.	Sztangret Lidia	pedagog.	krakowskie	XXIV
45.	Szulc Ludwina	wf	warszawskie	XVI
46.	Tomaszewska Gabriela	historia	lubelskie	XXXI
47.	Wentura Anna			LVI
48.	Wojtowicz Ewa	historia	koszalińskie	LVIII
49.	Wójcik Janina	polonistyka	rzeszowskie	XXIII
50.	Wypych Zofia			V
51.	Lemantowicz Teresa			XXX